

elhelyezése mögötti helyet a hangszerek tárolására ki lehet használni. „A nagy hangszerek könnyen elérhetőek és a színpadhoz közel helyezhetőek el.”

A modern teremépítéssel mérföldkövei

„Vannak egészen remek termek” Mark Hampson, az MCO harsonása szerint, de még azok sem mind tökéletesek. Sok muzsikusként a Walt Disney Hallt Los Angelesben akusztikus mesterműnek tartja. Nem csoda, hiszen akusztikájának tökéletessége a világ egyik legjobb akusztikusát, Yasuhisa Toyotát dicséri. Ezzel szemben a spanyol sztármérnök, Santiago Calatrava alkotta teneriffai Auditórium, bár építészetileg igen nagyhatású, akusztikailag nem tökéletes.

Különösen problematikusak azok az építészeti hibák, amelyek nem javíthatók. Turinban építettek egy új termet egy alagút fölül. Az elképzelés az volt, hogy a teherautók közvetlenül behajtanak, a hangszereket kikapcsolják és teherliftten rögtön a színpad mögé szállítják. Hiba: az alagút nem elég magas ahhoz, hogy azon egy szabványos teherautó behajthasson.

Ha egy városban új hangversenyterem épül, az építő egy valóságos építészeti mestermunkát szeretne létrehozni, hogy az a város új jelképévé váljék. Amire kevésbé gondolnak, a színpad mögötti munkakörülmények. A muzsikusként kárára ezen spórolnak leginkább.

„A muzsikusként a színpad mögött néha egymás lábára tipornak”

A logisztikai feltételek még a majdnem tökéletes Berlieni Filharmóniában is sokszor problematikusak. Közvetlenül a színpad

mögött van egy kávézó, így a muzsikusként nem kell messze menniük. Egyébként kevés a hely. A folyosókon a hangszertokok zsúfolódnak és a muzsikusként és a backstage személyzetnek néhány asztalon kell osztoznia. Ha egy vendégzenekar lép fel, akkor a hangoló szobák és öltözők is szűkössé válnak. „A zenekarok majdnem egymás lábán taposnak és mi mint a házi zenekar nem tudunk berendezkedni, nem hagyhatjuk ott a dolgainkat.” Thomas Leyendecker csodálkozik azon, hogy éppen az új hangversenytermek építésénél erre gyakran nem gondolnak. „Hiszen a muzsikusként számára az egész backstage terület örülten fontos, ezt az építészek gyakran nem veszik figyelembe és ez igen sajnálatos.” A színpad mögötti terület szűkössége oda vezethet, hogy a zenekarok ilyen teremben nem is akarnak fellépni.

Helyenként az étkezési lehetőség is rendkívül barátságatlan téma. Bizonyos körülmények között egy száraz szendvicznek is néha örülni lehet. „A müncheni Herkulesaalban” így Leyendecker, „egyáltalán nincs büfé csak egy fajta kioszk. Mivel az nincs az épületben, a szünetek nem elég hosszúak ahhoz, hogy át lehessen szaladni a sétálóutcán valami enni való beszerzéséhez.”

Kölsch a színpad mögött

Különösen kellemesek a fellépések a kölni Filharmóniában. Ott van egy bár a színpad mögött és természetesen egy Kölsch mérés. (A Kölsch egy közkedvelt, Kölnben és a város közvetlen környékén működő 24 sörfőzdében előállított sör). A kölni Filharmónia termének az akusztikája nagyon hasonlít a berliniére. Az akusztika nagyon jó, csak egy fogyatékosága van. Amikor próbák vagy

koncertek zajlanak, le kell zárni a Heinrich-Böll teret a földbe mélyesztett terem felett a gyalogosok, de főleg a gördeszkások előtt. A kölniek kedvességükkel egyensúlyozzák ezt az építészeti hiányosságot. Az MCO gyakran játszik ott és bizonyítja: „Az atmoszféra fantasztikus. A közönség mindig nagyon barátságos, ezt érzi az ember”, mondja Mizuho Yoshii. „A nézők sokat mosolyognak”. Kollegája Christian Heubes is értékeli a rajnai viselkedést és a laza atmoszférát. „A fogadtatás igen szívélyes. Amikor lejövünk a színpadról, rögtön kapunk Kölscht, és a bárnál eszmecesterét folytathatunk.

Összefoglalás

Az architektúra és az akusztika lényeges, de a muzsikusként számára a hangzás mellett a színpad mögötti adottságok is rendkívül nagy szerepet játszanak. Ideális munkakörülményekről csak akkor beszélhetünk, ha minden tényező együtt van, és ez messze nincs mindig így. Egy terem tervezésénél ma az építészeknek a jövőre is gondolniuk kell, minden olyan szempont figyelembevételével, amely az elkövetkező évtizedekben vagy száz év múlva szerepet fog játszani. Ezek részben csak elképzelések vagy ma még egyáltalán nem befolyásolhatók, de előre láthatók lehetnek, mint például az a tény, hogy a modern termeket egyre inkább több funkciósnak tervezik és használják vagy, hogy egy hangversenynek tervezett épületben több zenekar fellépéséhez az egyidejű felkészülést is lehetővé kell tenni. A kortárs művek bemutatásához is tágas teret kell tervezni, mivel itt rendszerint nagy zenekarra van szükség.

(Das Orchester 1010/10)

Ruth Wolter

Hangversenytermek a közönség szemszögéből

Vannak, akiknek különösen szerencsésük van a hangversenytermükkel, ha ott jó muzsikusként játszanak és a környezet is megfelelő: például a lépcsőház jól világított és hamar meg lehet találni a toaletteket. Rövid sor a szünetek gasztronómiai élvezetéhez is szerencsés esetnek számít. Komolyzene-radjongók, akik járják a nagyvilágot, hogy kedvenc zenekarukat játszani hallják és lássák,

tudják, hogy miről van szó. Pozitív példa: a Kölni Filharmónia. Nem foglalhatna el központibb helyet. A dómsík lábánál és közvetlenül a Ludwig Múzeum alatt van a bejárat, az óváros közepén. Hétféteken itt tombol az élet. Turisták és helybeliek élvezik az éjszakákat a kocsmákban, utcai zenészek szórakoztatják a rajnai promenád látogatóit, techno zene hangzik az autókából. A távolság

a Rajnaparthoz maximum száz méter, a múzeumhoz és a kölni dómhoz néhány lépcsőfok felfelé.

Belül egy teljesen más világ fogad: ma Daniel Brenboim ad zongoraestet és a jegyeket majdnem mind eladták. A bejárat előtt pezsgőspohárral a kezükben estélyi ruhás hölgyek állnak. A Rajna felől slágerzene és hangos beszéd hallatszik. A Filharmó-

nia Backstein homlokzata alatti jelentéktelen kapubenylóban a hangerő már tompul: zsongás, decens nevetés, választékos szavak. A kis pénztárhelyiségben még érezni a fülledt nyári hőséget. Fiatal ázsiaiak kísérlik meg még az állóhelyekhez jutást. Izzadt későn jövők igyekeznek bejutni.

A jegyszédőknél kicsit összegyűlik a tömeg, aztán végre eléri a hűvös előcsarnokot, egy kellemesen megvilágított, tükrökkel ellátott világos faborítású tersedget.

„Ah, ez igen. Itt aztán kellemes, nem?” Egy idősebb hölgy sóhajt fel, a bejárat előtti fülledt melegből már semmi sem érződik. Itt megint kerek a világ. Pezsgő, imbiszek és garnélakoktélok láthatók a kis büfépultok vitrinjeiben. Az atmoszféra oldott, a kiszolgáló személyzet elegendő létszámban van jelen: számtalan kékbe öltözött diák várja türelmesen a vendégek ostromát. C, D, E emelet – az előtérben az ülőhelyek és sorok feltüntetve. A közönség özönlik a különböző szinteken: a ruhatárba, toalettkezekhez, büfékezekhez és vissza.

19.30. Az első vendégek igyekeznek a terembejáratokhoz, egy szignál hangzik el. A közönség főleg Kölnből és környékéről érkezik. Csak elvétve hallani más dialektust vagy idegen beszédet. Ehhez a kiemelkedő komolyzenei eseményhez a törzsvevőknek jó előre be kellett szerezniük a jegyeket. Az a benyomás, ami a terem belépésekor elfogja a látogatót, még évek múlva is hat.

A jól megvilágított, a színpad felé mélyen süllyedő sorokban 2000 személy számára van hely. Az akusztika kiváló. Mint a hallban, itt a teremben is világos faborítás oldja a hozzá illő álmennezet kék színét. A Kölni Filharmónia építészetileg a görög színház utóérzete, mélyen a földbe süllyesztve. A bejárat téréből felfelé néhány lépésre a félkörnek már a felső sorai találhatóak, szinte a tető alatt. A több mint harminc sor a mélybe vezet.

A házat 1986-ban nyitották meg, és azóta mind a muzsikusok, mind a közönség számára nemzetközileg ismertté vált. Egy 50 év körüli koncertlátogató lelkesen mondja, hogy akár komoly, akár popzenei program zajlik a házban, az mindig elsőrangú esemény. Csak az a kár, hogy a Henrich-Böll tere próbák és koncertek ideje alatt a gyalogosok és gördeszkások előtt le kell zárni, mert másképp a zaj áthallaszna.

Akusztikailag, optikailag, logisztikailag szerencsés alkotás

Már a szünet előtt hatalmas tetszésnyilvánításban részesül Daniel Barenboim. „Elég drága is volt, 63 eurót fizettem”, mondja egy

bérléltulajdonos hölgy a szünetben a kísértőjének. Partnere 58 eurót fizetett. Mindketten megegyeznek abban, hogy megérte. Aki a színpad közeli ülőhelyeket nem tudja megfizetni, az előadás előtt tíz euróért állóhelyet vehet. Akusztikailag, optikailag de logisztikailag is minden a helyén van ebben a teremben. Még a női toalett előtt – másutt szokásos – sorban állás is elmarad. Egy hölgy, aki beutazta egész Európát, hogy kedvenc zenekarait meghallgassa, mondja, hogy néhány terem különösen kedvelt számúra és gyakran utazik oda. „Szeretem a luzerni termet” Nyáron nagyon szép, mert a szünetben ki lehet menni a tetőteraszra és ott a Vierwaldstätti tó látványa egyedülálló. „Ugyan Luzernben csak minden második emeleten van toalett és ruhatár”, kifogásolja. „És a lépcsőház nagyon sötét.”

A hosszú sorok a kasszánál vagy a bejáratnál – ami sok helyen előfordul –, ritkán vonzóak. Mégis az egyik hangverseny-látogató azt meséli, hogy évekkel ezelőtt a Berlini Filharmónia pénztára előtti sorban ismerte meg a barátnőjét, akivel azóta együtt jár koncertre. Már az 1960-as években is ide járt és az akkori jegyvásárlási nehézségekről mesél. Az napokig tartott és mindig újra személyesen kellett jelentkeznie, bizonyítandó, hogy meg akarja venni a jegyet. Számúra is fontosak a jó látási körülmények és a színpad közelsége. Természetesen fontos számára az akusztika, de szereti nézni a muzsikusokat és a karmestert is. Ezért részesíti előnyben a kölni amfiteátrum-szerű

nézőteret, amelynek minden pontjáról jól belátható a színpad. Különösen kedveli az amsterdami számozás nélküli jegyeket, amikor egy bizonyos szektorban oda ülhet ahová kedve van. „Amikor először ott jártam, megkérdeztem az egyik jegyszédőt, hogy leülhetek-e egy bizonyos sorba, mert feltétlenül jól akarom látni a karmestert. Megkérdezte, hogy pontosan hova szeretnék ülni, és beállított oda nekem egy pót-széket. Ez hihetetlen kedves volt!” lelkesedett az elbeszélő. Az ilyen előzékenységek sokáig emlékezetben maradnak, akkor is, ha nem a kedvenc teremben történt.

Kölnben egyáltalán nincsenek ilyen jegyek. Ha az első sorokban üresen maradnak székek, magától értetődik, hogy az olcsó jeggyel le lehet ülni a drága helyre. A Filharmónia végül is egy második otthon. Még a 20 éve itt dolgozó portás is lelkesen nyilatkozott arról, hogy nem tudna a zene nélkül élni.

A koncert után tömeg gyűlik a művész-bejáróhoz Barenboimtól autogramot remélve. Sokan taxiba szállnak, mások gyalog indulnak haza. Ehhez meg kell kerülniük a város legnagyobb építkezési helyét. Közvetlenül a Filharmónia alatt néhány év múlva az U-bahn fog elhaladni. Némi pechhel akkor nemcsak a Filharmónia felett elhaladó gyalogosokat és gördeszkásokat, hanem az elhaladó vonatok rázkódását is hallani lehet majd.

(Das Orchester 2010/10.)

ÖN IS LEGYEN ELŐFIZETŐNK!

A Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének, valamint a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezetének közös szaklapja

Megjelenik:

évi 6 alkalommal, 2011-ben előfizetőknek: **2300 Ft/év**

Eljut:

a magyar szimfonikus zenekarokhoz, zenei intézményekhez és a zene iránt érdeklődőkhöz.

Foglalkozik:

A magyar és külföldi zenei közélet aktuális történéseivel, szakmai érdekességekkel, hangverseny-kritikákkal, zenetörténeti írásokkal, hangszertörténettel és a zenészek egészségi bántalmaival, illetve azok megelőzésével és gyógyításával, valamint hangverseny-programokkal. Interjúk, friss hírek és hangverseny-programok online is olvashatók: <http://www.zene-kar.hu/>

Megrendelhető: e-mailben: info@zenekarujsag.hu